

Sygn. akt I ACa 146/18

## WYROK

*W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ*

Dnia 20 listopada 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Kowacz-Braun
Sędziowie:	SSA Jerzy Bess SSA Sławomir Jamróg (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Krzysztof Malinowski

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2018 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa Z. M.

przeciwko (...)Towarzystwu Ubezpieczeń (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w (...)

z dnia 15 listopada 2017 r. sygn. akt I C 1492/17

**1. oddala apelację;**

**2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 1.350 zł (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

SSA Jerzy Bess SSA Anna Kowacz-Braun SSA Sławomir Jamróg

Sygn. akt I ACa 146/18

## UZASADNIENIE

Z. M. wniosła o zasądzenie od(...) Towarzystwa Ubezpieczeń (...) w W. kwoty 75.000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć siostry wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 8 września 2016 roku, kwoty 200 zł tytułem odszkodowania za poniesione koszty pogrzebu z odsetkami od tego samego dnia oraz o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(...) Towarzystwo Ubezpieczeń (...) z siedzibą w W. wniosło o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Strona pozwana zarzuciła, że w jej ocenie więź powódki z siostrą nie była na tyle bliska, aby przyznać jej zadośćuczynienie.

Wyrokiem z dnia 15 listopada 2017 r. sygn. akt: I C 1492/17 Sąd Okręgowy w (...) zasądził od (...) Towarzystwa Ubezpieczeń (...) w W. na rzecz Z. M. kwotę 30.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 8 września 2016 r. (pkt I), oddalił powództwo w pozostałej części (pkt II), zasądził od Z. M. na rzecz (...) Towarzystwa Ubezpieczeń (...) z siedzibą w W. kwotę 1083,40 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt III), nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa ( Sądu Okręgowego w (...)) od Z. M. kwotę 250 zł , zaś od(...)Towarzystwa Ubezpieczeń (...) z siedzibą w W. kwotę 1500 zł tytułem nieuiszczonej opłaty (pkt IV).

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia:

T. M. (1) z domu rodzinnego wyjechała w wieku 16 lat do W., gdzie uczęszczała do szkoły . Następnie przeniosła się do Austrii, gdzie zamieszkuje od ponad 40 lat. Tam pracuje jako pielęgniarka. Nie ma dzieci, w związku partnerskim pozostaje od 40 lat. Powódka z osób najbliższych posiadała rodziców, którzy zmarli w 2004 i 2006 r. oraz siostrę M. H. – mieszkającą w Polsce i brata- przebywającego na stałe na terenie Austrii.

Rodzice powódki zamieszkiwali na jednej nieruchomości z M. H. (1) i jej rodziną. Powódka odwiedzała członków swojej rodziny, a w czasie choroby rodziców pomagała siostrze w opiece nad nimi. Przyjeżdżała do Polski 3- 4 razy do roku na kilka dni. Po śmierci rodziców siostry nie straciły ze sobą kontaktu. M. H. jeździła do siostry do Austrii , powódka zawsze mogła liczyć na jej pomoc w przypadku wyjazdów na wakacje czy też do sanatorium. Wtedy M. H. (1) przyjeżdżała do Austrii i zajmowała się domem siostry. Siostry spotykały się także bez wyraźnego powodu, po to aby pobyć ze sobą. M. H. (1) przebywała wówczas wśród znajomych powódki, wychodziły do kina. T. M. (1) przyjeżdżała też do Polski . Miało to miejsce nie tylko w okresie świąt, a uwarunkowane było czasem wolnym powódki od zajęć zawodowych. Nawiązała ona również bliskie relacje z najbliższymi siostry: córką i jej rodziną oraz synem. Bywała na uroczystościach rodzinnych. Siostry miały ze sobą kontakt telefoniczny, informowały się o swoich sprawach , życiu członków rodziny, były ze sobą związane.

W czerwcu 2016 r. M. H. (3) pojechała do powódki do W.. Przebywała przez kilka dni. Do domu wracała busem marki F.. Kierowca tego pojazdu naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, nie zastosował się do znaku stop, nie ustąpił pierwszeństwa pojazdowi ciężarowemu marki (...) wraz z naczepą, w wyniku czego doszło do uderzenia w samochód F., zjechania obu pojazdów do rowu, uderzenia F. w stodołę. W wyniku zderzenia pojazdów śmierć poniosła M. H. (3).

O śmierci siostry T. M. (1) dowiedziała się w godzinach porannych od brata. Nie wierzyła, krzyczała, doznała szoku. Wraz z bratem natychmiast przyjechali do Polski. Powódka nie jadła , nie mogła spać. Schudła 20 kg. Miała wrażenie , że dźwiga ogromny ciężar na plecach. Lekarz przepisał jej środki upajające. Przez dwa tygodnie nie chodziła do pracy. Leki przyjmowała przez okres miesiąca. Korzystała ze wsparcia koleżanek, ciągle niedowierzała, że siostra nie żyje. Przestały ją cieszyć rzeczy, które dotychczas dawały jej zadowolenie tj spotkania z przyjaciółmi, uprawa przydomowego ogródka. Skoncentrowała się na pracy zawodowej lecz zdarzają się sytuacje, że jest wycofana, nic ją nie cieszy, nigdzie nie wychodzi. Zaczęła się leczyć na nadciśnienie tętnicze. Powódka stara się odwiedzać grób siostry jak najczęściej, zawsze w rocznice śmierci i podczas każdego pobytu w kraju. Czuje potrzebę przebywania w środowisku rodzinnym siostry.

Pismem z dnia 19 lipca 2016 roku T. M. (1) dokonała zgłoszenia szkody u pozwanego i wniosła o zapłatę na jej rzecz kwoty 90.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę po śmierci siostry i 200 zł tytułem odszkodowania . W toku postępowania likwidacyjnego pozwany mocą decyzji z 22 lutego 2017 roku przyznał T. M. kwotę 200 zł tytułem odszkodowania.

Przy tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługuje na uwzględnienie jedynie w części. Sąd wskazał, że w sprawie nie była sporna kwestia zasady odpowiedzialności ubezpieczyciela sprawy a jedynie status powódki jako osoby bliskiej zmarłej. Sąd pierwszej instancji nie podzielił zarzutów strony pozwanej w tym zakresie. Podkreślił, że pomimo że siostry nie zamieszkiwały ze sobą, to łączyła je bliska więź. Powódka od ponad 40 lat zamieszkuje w W. lecz mimo to nie utraciła więzi z M. H. (4). Świadczy o tym okoliczność, że mogła liczyć na pomoc siostry. Kiedy powódka wyjeżdżała na dłuższy czas z W. M. H. (1) pozostawia swoich domowników i wyjeżdżała, aby opiekować się domem powódki. Na istnienie bliskich relacji wskazuje także okoliczność, że M. H. (1) pozostawiała swoje obowiązki, najbliższych i pokonywała setki kilometrów, aby pomóc powódce. Nie bez znaczenia – zdaniem Sądu – jest okoliczność, że T. M. (1) nie założyła rodziny, nie miała dzieci. Spośród najbliższych ( obok partnera ) miała tylko siostrę i brata.

Siostra powódki M. H. (1) zmarła w wyniku wypadku samochodowego, do jakiego doszło z winy kierującego samochodem F., którym podróżowała, przy czym pojazd posiadał w dacie wypadku ubezpieczenie OC w pozwanym towarzystwie ubezpieczeń. Sąd Okręgowy odwołał się do art. 822 kc, i art. 19 oraz art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. nr 124, poz. 1152 ze zm.) i wskazał, że strona pozwana odpowiada za szkody wyrządzone przez objętego ubezpieczeniem OC kierującego pojazdem mechanicznym

Podstawę żądania zadośćuczynienia stanowi art. 446 § 4 w zw. z § 1 kc. Sąd Okręgowy wskazał, że śmierć osoby bliskiej zwykle stanowi dla rodziny wielki wstrząs, a cierpienia psychiczne, jakie się z nią wiążą, mogą przybierać ogromny wymiar tym większy, im mocniejsza była w danym przypadku więź emocjonalna łącząca zmarłego z jego najbliższymi. To przeżycie dotyczy także powódki, która mimo upływu prawie 1,5 roku od śmierci M. H. (4) nadal dotkliwie odczuwa jej stratę. Nagła i niespodziewana śmierć M. H. zachwiała poczuciem bezpieczeństwa powódki, odczuwaniem przez nią silnych negatywnych emocji – bólu i niedowierzania. Po tym zdarzeniu zaczęła leczyć się na nadciśnienie tętnicze. Z czasem przy wsparciu przyjaciół powróciła do obowiązków

Powyższe okoliczności sprawiają, iż w ocenie Sądu właściwą kwotą zadośćuczynienia, adekwatną do rozmiarów i zakresu doznanego przez powódkę krzywdy jest kwota 30.000 zł. Kwotę tę zasądzono więc z ustawowymi odsetkami od dnia 8 września 2016 roku. Uzasadniając rozstrzygnięcie o odsetkach Sąd wskazał, że zobowiązanie do zapłaty zadośćuczynienia pieniężnego ma charakter bezterminowy, stąd też o przekształceniu go w zobowiązanie terminowe decyduje wierzyciel przez wezwanie dłużnika do wykonania. W toku postępowania sądowego nie doszło do ustalenia nowych, nieznanych ubezpieczycielowi okoliczności, a zatem zgodnie z art. 817 § 1 k.c. pozwany miał obowiązek spełnić świadczenie w terminie 30 dni od daty zawiadomienia o szkodzie. T. M. (1) dokonała zgłoszenia szkody 19 lipca 2016 r. toteż 30 dniowy termin upłynął 19 sierpnia 2016 r. Powódka żądała odsetek za zwłokę od dnia 8 września 2016 r. i od tej daty zostały one zasądzone. Dalej idące żądanie Sąd pierwszej instancji uznał za wygórowane.

Jako podstawę stosunkowego rozliczenia kosztów procesu ( według proporcji 40:60% ) Sąd powołał art. 108 § 1 kpc w zw. z art. 100 kpc.

Apelację od tego wyroku wniosła strona pozwana zaskarżając wyrok w części tj - w pkt 1 w zakresie zasądzającym na rzecz powódki Z. M. kwotę 10 000 zł (kwotę ponad zasądzone 20 000 zł) z ustawowymi odsetkami od całości zasądzonej od pozwanego na rzecz powoda kwoty;

- w zakresie rozstrzygającym o kosztach procesu.

Storna pozwana zarzuciła :

1) naruszenie przepisu prawa materialnego tj.:

- art. 446 § 4 k.c. poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, iż łączna kwota 30 000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć najbliższego członka rodziny jest odpowiednia dla powódki Z. M., podczas gdy rozmiar krzywdy powódki uzasadniał

przyznanie dla powódki łącznej kwoty 20 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę za śmierć najbliższego członka rodziny,

2) naruszenie przepisów prawa procesowego, które mogło mieć istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów polegające na dokonaniu dowolnej oceny zebranego materiału dowodowego w sprawie i uznanie, że należną kwota zadośćuczynienia na rzecz powódki Z. M. jest kwota 30 000 zł, pomimo iż rozmiar krzywdy doznanej przez powoda i intensywność więzi z siostrą zamieszkującą w innym państwie nie uzasadniają przyznania kwoty w łącznej wysokości 30.000 zł tytułem zadośćuczynienia;

Strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w zaskarżonej części i o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji i pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach za instancje odwoławczą.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Rozpoznając apelację Sąd drugiej instancji uznał za własne ustalenia Sądu Okręgowego i zważył co następuje:

Strona pozwana podnosząc zarzut naruszenia art. 233§1 k.c. podnosi jedynie okoliczność zamieszkiwania siostr w innych państwach, zupełnie pomijając ustalone przez Sąd Okręgowy okoliczności wskazujące na istnienie bliskich relacji, które prowadziły do oceny, że powódka jest najbliższym członkiem rodziny zmarłego o jakim mowa w art. 446§4 k.c. Z dowodów zaś stanowiących podstawę ustaleń jednoznacznie wynika, że siostry łączyły zarówno więzy rodzinne jak i silne więzi emocjonalne, na co wskazują także negatywne przeżycia psychiczne powódki po śmierci M. H. (4). Siostry były w stałych, bliskich relacjach. Powódka aktywnie uczestniczyła w życiu siostry i rodzeństwo łączyły pozytywne uczucia a bliskość była kultywowana przez stosunkowo częste spotkania, przy uwzględnieniu dużej odległości miejsc zamieszkania. Słusznie też Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że powódka sama nie założyła pełnej rodziny i to rodzina siostry była jej najbliższa. Ta relacja nie była jednostronna o czym świadczy choćby fakt, że wypadek nastąpił w czasie powrotu zmarłej z odwiedzin u powódki.

Powódka jest więc uprawniona do żądania zadośćuczynienia na wskazanej przez Sąd pierwszej instancji podstawie.

Określając wysokość zadośćuczynienia, o którym mowa w art. 446 § 4 k.c. Sąd pierwszej instancji brał pod uwagę wszystkie okoliczności mające wpływ na rozmiar doznanej przez poszkodowaną krzywdy. Uwzględnił dramatyzm doznań powódki, wstrząs psychiczny wywołany śmiercią siostry, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzoną ze zmarłą, rolę jaką pełniła siostra w rodzinie powódki, która nie miała innych najbliższych. W tym kontekście kwota zasądzona nie może być w żadnym wypadku uznana za rażąco wygórowaną. Sąd meriti władny jest zaś zmienić wysokość zadośćuczynienia, tylko jeżeli przyznane jest rażąco nieodpowiednie (por. wyrok Sądu Najwyższego z 18 listopada 2004 r. I CK 219/04 nie publ. LEX nr 146356), co w tym przypadku nie występuje.

Nie jest także zasadny podniesiony przez stronę pozwaną zarzut kwestionujący zasądzenie odsetek. Trzeba zauważyć, że strona pozwana miała wiedzę o zakresie roszczeń w chwili zgłoszenia. Przy określeniu wysokości zadośćuczynienia nie uwzględniano żadnych okoliczności następczych ujawnionych już po wezwaniu do spełnienia świadczenia, co wyklucza ograniczenie odsetek tylko do należnych od dnia wyrokowania. Strata osoby bliskiej zawsze jest nad wyraz ciężkim przeżyciem psychicznym, szczególnie kiedy następuje nieoczekiwanie, wywołując silne poczucie krzywdy i bezradności. Trudno więc przyjąć by profesjonalista nie był w stanie dokonać we własnym zakresie oceny takich negatywnych następstw zdarzenia i przynajmniej częściowo zrekompensować krzywdę niemajątkową. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy wyrażony w wyroku z dnia 8 marca 2013 r. III CSK 192/12 Lex nr 1331306, że: „jeżeli powód żąda od pozwanego zapłaty określonej kwoty tytułem zadośćuczynienia z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od określonego dnia, poprzedzającego dzień wyrokowania, odsetki te powinny być zasądzone zgodnie z żądaniem pozwu, o ile tylko w toku postępowania zostanie wykazane, że dochodzona suma rzeczywiście się powodowi należała tytułem zadośćuczynienia od wskazanego przez niego dnia”. Można dodatkowo

wskazać, że strona pozwana nie może sama czerpać korzyści z powstrzymania się od spełnienia świadczenia kwestionując bez żadnego uzasadnienia więź łączącą powódkę ze zmarłą i pozbawiać w ten sposób uprawnioną czerpania korzyści z tego zadośćuczynienia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2011 r., I CSK 243/10, LEX nr 848109, z dnia 16 grudnia 2011 r., V CSK 38/11 LEX nr 1129170 i z dnia 14 stycznia 2011r. I PK 140/10 OSNP 2012/5-6/66).

Mimo więc swobody sądu przy orzekaniu o zadośćuczynieniu i pewnej uznaniowości, odsetki winny zostać zasądzone zgodnie z żądaniem pozwu, szczególnie, że przy określeniu wysokości rekompensaty nie brano pod uwagę krzywdy wynikającej z niewypłacenia pełnego zadośćuczynienia bezpośrednio po wezwaniu.

Wobec powyższego na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako bezzasadną.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98§1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391§1k.p.c. przy zastosowaniu § 2 pkt 4 i §10 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265).

SSA Jerzy Bess SSA Anna Kowacz-Braun SSA Sławomir Jamróg